

სექცია 3. აგრობიზნესისა და ტურიზმის განვითარების სტრატეგიები Section 3. Agribusiness and tourism development strategies

გლობალური და კონსეპტუალური სვლილებები ტურიზმის უსაფრთხოების სფეროში

მანანა ვასაძე, სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი
ნინო ლეთანძე, სტუ-ს დოქტორანტი

რეზიუმე

სტატიაში — „გლობალური და კონსეპტუალური ცვლილებები ტურიზმის უსაფრთხოების სფეროში“ განხილულია ის პრობლემები, რომლებიც დგას ტურიზმის უსაფრთხოებასთან დაკავშირებით თანამედროვე ეტაპზე.

უსაფრთხოება ყოველთვის იყო და დღესაც რჩება ტურიზმისა და მოგზაურობის განუყოფელ ნაწილად. ამ დარგის კვლევა ძალზე მნიშვნელოვანია მომავალი სპეციალისტებისთვის, რათა დაგროვილი ცოდნა და კვლევის შედეგები გათვალისწინებული იქნას ტურიზმის საგანმანათლებლო პროგრამებსა და პრაქტიკულ საქმიანობაში. უდავო ფაქტია, რომ ბოლო ათწლეულში ტურიზმის უსაფრთხოებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება. მსოფლიოში მიმდინარე გლობალური ცვლილებები, ტერორისტულ აქტები, ლოკალური ომები, აგრეთვე, ბუნებრივი კატაკლიზმები, ეპიდემიებისა და პანდემიების ზრდის დინამიკა მიაჩნდება იმაზე, რომ საფრთხის ნიშნული საკმაოდ მაღალია.

ტურიზმისა და მოგზაურობის სფერო თავს ვერ აარიდებს იმ ნეგატიურ ზეგავლენას, რაც თან სდევს ზემოაღნიშნულ მოვლენებს. უფრო მეტიც, ეს მოვლენები აშკარად მიუთითებენ იმ დაუცველობის სინდრომზე, რომელიც ტურიზმს თან სდევს როგორც გლობალურ, ასევე რეგიონალურ დონეზე. შესაბამისად, ეს ფაქტი მიუთითებს კვლევის აუცილებლობაზე ტურიზმის უსაფრთხოების სფეროში, რაც თავისთავად გულისხმობს, რომ აუცილებელია ჩამოყალიბდეს „ტურიზმის უსაფრთხოების“ განმარტების ახალი, თანამედროვე მიდგომა.

ტურიზმის უსაფრთხოების კვლევას აქვს უდიდესი პრაქტიკული მნიშვნელობა, რაც იძლევა მართვის ინსტრუმენტების დახვეწის და ღონისძიებების სწორად დაგეგმვის საშუალებას, რათა გათვალისწინებული იქნას საფრთხეები და შემცირდეს რისკები.

საკვანძო სიტყვები: ტურიზმის უსაფრთხოება, გლობალური ცვლილებები, დეფინიცია, მინოდება, დესტინაცია, ეპიდემია, პანდემია, ეკოლოგიური უსაფრთხოება, შემცენებითი და სისტემური მიდგომა, ინფორმაციული უზრუნველყოფა

Global and Conceptual Changes in Tourism Safety and Security Issues

Manana Vasadze,
Associated Professor

Nino Letandze,
Doctoral student

Abstract

Tourism Safety and Security issues gained huge importance in the last two decades. Changes in this period in the World were enormous: terrorist acts, local wars, natural disasters, epidemics and pandemics have significantly decreased safety in Tourism. Tourism industry could not avoid negative impacts and consequences of these events. Some of the events showed the vulnerability of tourism on both global and regional levels. Tourism security issues became of utmost importance, studying problems of safety in tourism became vital. Answering lots of questions, including key elements like the Notion ‘Tourism Security’ allows achieve very practical objectives and give management tools and working plans to reduce the risks.

Keywords: Tourism Safety and Security, Safety problems, negative impact, terrorist acts, local wars, natural disasters, vulnerability

უსაფრთხოება ყოველთვის იყო და დღესაც რჩება ტურიზმისა და მოგზაურობის განუყოფელ ნაწილად. ამ დარგის კვლევა ძალზე მნიშვნელოვანია მომავალი სპეციალისტებისთვის, რათა დაგროვილი ცოდნა და კვლევის შედეგები გათვალისწინებული იქნას ტურიზმის საგანმანათლებლო პროგრამებსა და პრაქტიკულ საქმიანობაში. უდავო ფაქტია, რომ ბოლო ათწლეულში ტურიზმის უსაფრთხოებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება. მსოფლიოში მიმდინარე გლობალური ცვლილებები, ტერორისტულ აქტები, ლოკალური ომები, აგრეთვე, ბუნებრივი კატაკლიზმები, ეპიდემიებისა და პანდემიების ზრდის დინამიკა მიაჩნდება იმაზე, რომ საფრთხის ნიშნული

საკმაოდ მაღალია.

ტურიზმისა და მოგზაურობის სფერო თავს ვერ აარიდებს იმ ნეგატიურ ზეგავლენას, რაც თან სდევს ზემოაღნიშნულ მოვლენებს. უფრო მეტიც, ეს მოვლენები აშკარად მიუთითებენ იმ დაუცველობის სინდრომზე, რომელიც ტურიზმს თან სდევს როგორც გლობალურ, ასევე რეგიონალურ დონეზე. შესაბამისად, ეს ფაქტი მიუთითებს კვლევის აუცილებლობაზე ტურიზმის უსაფრთხოების სფეროში, რაც თავისთავად გულისხმობს, რომ აუცილებელია ჩამოყალიბდეს „ტურიზმის უსაფრთხოების“ განმარტების ახალი, თანამედროვე მიდგომა.

ტურიზმის უსაფრთხოების კვლევას აქვს პრაქტიკული მნიშვნელობა, რაც იძლევა მართვის ინსტრუმენტების დახვეწის და ღონისძიებების სწორად დაგეგმვის საშუალებას, რათა გათვალისწინებული იქნას საფრთხეები და შემცირდეს რისკები.

უხსოვარი დროიდან მოგზაურობის უსაფრთხოების საკითხებს უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭებოდა, მაგალითად, საბერძნეთში ოლიმპიური თამაშების მსვლელობის დროს წყდებოდა საომარი მოქმედება. დღევანდელი მსოფლიოსთვის ეს ძალზე საინტერესო და მისაბაძი მაგალითია! შუა საუკუნეებში ომები შეიცავდა დიდ რისკს მოგზაურობისთვის.

უსაფრთხოების საკითხები ტურიზმისა და მოგზაურობის სფეროში დღის წესრიგში დადგა 1950-იან წლებში მასობრივი ტურიზმის განვითარებასთან ერთად. ქვევით მოყვანილია იმ მიზეზების ჩამონათვალი, რომლებმაც განსაზღვრეს მასობრივი ტურიზმის განვითარების პროცესი:

1. მოგზაურობა და ტურიზმი აღარ არის ერთი ვიწრო სოციალური ფენის აქტივობა. ტურიზმმა მოიცვა საშუალო ფენა, რაც გამოწვეულია პირადი შემოსავლების ზრდითა და თავისუფალი დროის არსებობით, განსაკუთრებით განვითარებულ ქვეყნებში.

2. ტურიზმი ვითარდება მსოფლიოს სულ უფრო მეტ ქვეყნებში და მოიცავს არა მარტო განვითარებულ, არამედ, განვითარებად ქვეყნებსაც (მაგალითად, გამყვანი ტურიზმი). ამ ქვეყნებისთვის ტურიზმი არის სახელმწიფოს ეკონომიკური სტრატეგიის ნაწილი.

3. ტრანსპორტის (ავიაცია, საავტომობილო ტრანსპორტი) სწრაფმა განვითარებამ ხელი შეუწყო ქვეყნების გეოგრაფიულ დაახლოვებას.

ტურიზმი - მსოფლიო ეკონომიკის უმსხვილესი დარგია, ხოლო უსაფრთხოებას ტურიზმში ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი როლი ენიჭება. გარდა ამისა, უდავოა, რომ ტურიზმი მშვიდობის ინდუსტრიაა, თუმცა, შეიმჩნევა გარკვეული შეუსაბამობა: მიუხედავად იმისა, რომ ტურიზმის მნიშვნელობა იზრდება, ტურიზმის გავლენა პოლიტიკაზე ნაკლებია, ვიდრე პირიქით, პოლიტიკის გავლენა ტურიზმზე. პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ არსებული პოლიტიკური ვითარება ყოველთვის გადაწყვეტს როლს თამაშობს კონკრეტული დესტინაციის არჩევის თვალსაზრისით.

მე-20 საუკუნის პოლიტიკურმა რყევებმა უდიდე-

სი გავლენა მოახდინა ტურიზმის უსაფრთხოებაზე, შესაბამისად, მსოფლიოში მიმდინარე ცვლილებები აისახა „ტურიზმის უსაფრთხოების“ დეფინიციაზეც.

ჩამოყალიბდა ახალი მიდგომები ტურიზმის უსაფრთხოების ცნების მიმართ გლობალური ტურიზმის ეპოქაში. არსებობს ორი მიდგომა, ანუ - ორი ტიპის მკვლევართა ჯგუფი:

1) შემეცნებითი/ შემეცნებაზე დაფუძნებული / მკვლევართა ჯგუფი,

2) სისტემური/სისტემაზე დაფუძნებული/ მკვლევართა ჯგუფი, ორივე მიდგომა უსაფრთხოებას ტურიზმში განიხილავს, როგორც მიწოდებას (Supply).

მაგალითად, შემეცნებითი მკვლევართა ჯგუფი (მიხალკო) ტურიზმის უსაფრთხოებას განიხილავს როგორც სტუმარმასპინძლობის აუცილებელ პირობას, ხოლო სისტემური მკვლევართა ჯგუფი (პეიჯი, ქონელი) იზიარებენ აზრს ცვლილებების შესახებ გლობალურ უსაფრთხოებაში.

2001 წლის(9/11) ტერორისტული აქტების შემდეგ მკვლევართა მთელი არმია ჩაერთო ტურიზმის უსაფრთხოების საკითხების კვლევაში. გარდა თეორიული საკითხებისა მკვლევარები დაინტერესდნენ ისეთი საკითხებით, როგორიცაა, ტურისტული დესტინაციების მართვა, მარკეტინგული საქმიანობა კრიზისულ სიტუაციებში.

მსოფლიო ტურისტულმა ორგანიზაციამ (ქთშ) შეადგინა ტურიზმის უსაფრთხოების პრაქტიკული ღონისძიებების სახელმძღვანელო კონკრეტული დესტინაციებისთვის.

ამჟამად „ტურიზმის უსაფრთხოება“ კომპლექსური კომპონენტებისგან შემდგარი მრავალპროფილიანი ცნებაა, რომელიც მოიცავს შემდეგ ჩამონათვალს:

1. პოლიტიკური უსაფრთხოება
2. საზოგადოებრივი უსაფრთხოება
3. ჯანდაცვა და სანიტარული უსაფრთხოება
4. პერსონალური მონაცემების დაცვა
5. ტურისტთა სამართლებრივი დაცვა
6. მომხმარებელთა უფლების დაცვა
7. ეკოლოგიური უსაფრთხოება
8. უსაფრთხოება კატასტროფების დროს
9. ინფორმაციის მიღების უზრუნველყოფა
10. მომსახურების ხარისხის უზრუნველყოფა

უსაფრთხოების ცნებამ საგრძნობი ცვლილება დანიცადა. ის გახდა საკმაოდ აქტიური კომპონენტი ტურიზმის სფეროსთვის. დღეს ის მონოდებულია დაიცვას არა მხოლოდ ტურისტები და მათი ნივთები, არამედ მთელი ინდუსტრიის მიღწევები და პასუხი გასცეს შემდეგ კითხვებს: რატომ არის ტურიზმის უსაფრთხოება ასეთი მნიშვნელოვანი გლობალური ტურიზმის ეპოქაში? რა ფაქტორები ახდენს გავლენას ტურიზმის უსაფრთხოებაზე? რაში გამოიხატება ტურიზმის უსაფრთხოების ძირითადი ფაქტორი, შეიცავს თუ არა ამ ფაქტორს „ტურიზმის უსაფრთხოების“ დეფინიცია? ექცევა თუ არა უსაფრთხოების საკითხებს ყურადღება ტურისტების

მიერ დესტინაციის არჩევის დროს? და სხვ.
 წარმოგიდგენთ ტურიზმის უსაფრთხოების კონ-
 ცეპტუალურ დახასიათებას ისტორიულ რაკურსში:

**წარმოგიდგენთ ტურიზმის უსაფრთხოების კონ-
 ცეპტუალურ დახასიათებას ისტორიულ რაკურსში:**

პერიოდი	დახასიათება	შენიშვნა
მასობრივი ტურიზმი 1950-1970 წწ.	ტურიზმის უსაფრთხოება როგორც ტურიზმის უმნიშვნელოვანესი პრობლემა ტურიზმის უსაფრთხოებისადმი მარტივი მიდგომა	• ტურიზმის უსაფრთხოება ერთი ან ორგანზომილებიანი ცნებაა • ყურადღების ცენტრშია მხოლოდ ის საკითხები, რომელიც ეხება საზოგადოებრივი ჯანდაცვისა და გზების უსაფრთხოებას • უსაფრთხოების ფარგლებში განიხილება მხოლოდ ისეთი საკითხები, როგორცაა ჯანმრთელობის და პიგიენის პრობლემები, მაგალითად, 1) სასმელი წყალი, 2) აუცილებელი ვაქცინაცია 3) ტუალეტების სისუფთავე • უსაფრთხოების პრობლემები ლოკალიზებულია დროსა და სივრცეში • უსაფრთხოების პრობლემების გამო შელახულია ქალაქის /რაიონის, მაგრამ არა მთელი ქვეყნის იმიჯი/ • მოგზაურობასთან დაკავშირებული რისკები არ განიხილება საერთაშორისო დონეზე (გარდა საერთაშორისო საავიაციო ტრანსპორტისა) • პრობლემების გადაწყვეტა ძირითადად ხდება ეროვნულ რეგიონალურ დონეზე
მასობრივი ტურიზმი 1970-1990 წწ.	ტურიზმის უსაფრთხოების კონცეპტუალური განვითარების პერიოდი	• ჩნდება დამატებითი რისკ-ფაქტორები, მოგზაურობასა და ტურიზმში (თვითმფრინავის გატაცების ფაქტები ტერორისტული ქმედებები, როგორც სოციალური ბრძოლის ინსტრუმენტი) • უსაფრთხოების ზომების შემოღების აუცილებლობა რეგიონულ დონეზე მსოფლიოს გარკვეულ რეგიონებში (ახლო აღმოსავლეთი, ბასკეთი და ა.შ.) • საერთაშორისო თანამშრომლობის დაწყება უსაფრთხოების საკითხებთან დაკავშირებით • ტექნიკური უსაფრთხოების გაუმჯობესება (მაგ. საჰაერო ტრანსპორტზე) • ქოთ ყურადღებას ამახვილებს ტურისტების უსაფრთხოებაზე (მაგის დეკლარაცია, 1989) • კომპაქტური (არა ზოგადი) გადაწყვეტილებები იქნა მიღებული (მაგ. ისრაელის ავიახაზები)

მასობრივი ტურიზმი 1990-2010 წწ.	ტურიზმის უსაფრთხოებისადმი პლექსური მიდგომა	• ტურიზმის უსაფრთხოების საკითხების მნიშვნელოვანი გაფართოება; გლობალური კომუნიკაციის (ინტერნეტ)პროცესში რეგიონალური ეკონომიკის, საზოგადოებისა და კულტურის ინტეგრაცია; მობილობა (ტურიზმი), ვაჭრობა და მომსახურება. დიდი ყურადღება ექცევა პირადი მონაცემების უსაფრთხოებას, გარემოს დაცვას, ბუნებრივ კატასტროფებს, პანდემია და ა.შ.) • იზრდება დაზარალებულ ტურისტთა რიცხვი • უსაფრთხოების პრობლემები ინვესტაციას, ალურ სტაგნაციასა და ტურისტთა ნაკადების შემცირებას • აღინიშნება კონცეპტუალური ცვლილებები ტურიზმისა და მოგზაურობის უსაფრთხოების სფეროში
---------------------------------	--	--

საქართველოში ტურიზმის უსაფრთხოების კვლევის წარმართვის მიზნით მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ქვემოთმოყვანილი საკითხების წინ წამოწევა და გაანალიზება:

- ტრანსპორტის უსაფრთხოება
- საგზაო უსაფრთხოების წესების დაცვა
- ტურისტული ობიექტების/ დესტინაციების ხანძარსა და სანაღმრთო უსაფრთხოება
- სისუფთავის/სანიტარული ნორმების დაცვა ტურისტულ, კვების ობიექტებში/ დესტინაციებში
- მომხმარებელთა უფლებების დაცვა
- ინფორმაციული უზრუნველყოფა
- ეკოლოგიური უსაფრთხოება

დღეს ტურიზმისა და მასპინძლობის მკვლევარების წინაშე დგას საკითხი მომავალი სტუდენტების ტურიზმის უსაფრთხოების, როგორც საგნის სწავლების შესახებ.

ერთ-ერთი ასეთი საგანია- რისკ მენეჯმენტი, რომელიც ყოველთვის ვერ პასუხობს ტურიზმის უსაფრთხოების წინაშე დასმულ ამოცანებს. თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ უსაფრთხოების საკითხებს ტურიზმში განიხილავენ სხვა საგნებიც, როგორცაა: მარკეტინგი, საზოგადოებრივი ურთოერთობები, ტურიზმის მენეჯმენტი, სასტუმროს მენეჯმენტი, რესტორნის მენეჯმენტი.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Istvan Kovari, Kristina Zimanyi ‘Safety and Security in the Age of Global Tourism’, Applied Studies in Agribusiness and Commerce, Agro inform Publishing House, Budapest
2. Зорин И.В. Квартальнов В.А. Энциклопедия туризма, Финансы и статистика, Москва
3. Биржаков М.Б. Специальные виды туризма, Санкт-Петербург, 2011
4. Биржаков М.Б. Экономическая безопасность туризма, Санкт-Петербург, 2010